

Мирослав Лаюк

СПИСКИ

Ukrainer

Київ · 2025

ЗМІСТ

Вступні записки	7
Життя	21
Артефакти	37
Чистота	61
Вода	75
Музика	147
Зір	155
Дитинство	177
Тіло	205
Сіль	245
Місто	265
Земля	279
Мови	301
Сон	329
Визначеність	341
Норма	357
Гриби	367
Освіта	375
Незнання	391
Факт	399
Книжки	407
Весна	435
Κατάλογος	477
Інше	489
Примітки	499
Подяки	501

ЖИТТЯ

Я питав у кількох, більшість пам'ятає це відео: рятувальник стоїть навколішки серед руїн власного дому — коли він був на чергуванні, російська авіабомба убила дружину й поранила сина. За рік до того внаслідок повторного удару безпілотника загинув його колега. З початку повномасштабного вторгнення, станом на вересень 2024-го, в Україні загинули близько 100 й отримали поранення ще в чотири рази більше рятувальників. Тобто ті, хто мають рятувати від втрати, самі втрачають — втрачають власні життя, а також життя тих, без кого власне життя стає надщербленим.

Дружина, мати, дочка, внучка

Через три місяці після трагедії я приїжджаю разом із Сергієм Замесовим до його дому біля Великого Бурлука, що між Вовчанськом і Куп'янськом на Харківщині. Зі згарища, чого ми не чекали, виходить Алла Миколаївна — худя і виморена: три місяці тому вона втратила дочку Інну. Тобто це Сергієва теща. Кілька хвилин тому тут був і 10-річний Кирил, який три місяці тому втратив матір. А ще за кількатор метрів звідси в домі Алли Миколаївни живе її 92-річна мама Клава, яка часом, думаючи, що ніхто не бачить, розмовляє із загиблою внучкою.

Після смерті матері Кирил не хотів ходити ні на цвинтар, ні на руїни дому. Однак сьогодні попросив бабусю повести його сюди, де залишилася лише одна стіна — власне, та, яка його і врятувала. Кирил показав, де лежала мама, коли прилетіло, оглянув місце, де була його кімната, а потім мовив: «Пішли, я ще одного не провідав», — їхня вівчарка теж загинула.

— Ото ми підійшли до вольєра, — показує вдалину Алла. — А там вже немає нічого, навіть кісток немає, я не пойму, де...

— Мухи, напевне; опариші поїли, — припускає Сергій.

— Кістки? — не приймає цю версію жінка і продовжує розповідати: — Походили ми, і він каже: «Тепер я провідав».

Сергієва теща має йти додому, де її чекає мати, яка до цього випадку ледь бачила на одне око, але тепер зовсім осліпла. Алла думала взагалі не повідомляти старій про смерть онучки, але нікуди було занести тіло перед тим, як провести в останню путь. «Ма, нема Інни, — сказала Алла. — Залетіла нечиста сила і забрала її».

Коли стався приліт, Інна і Кирил перебували в різних кімнатах. Кирил отримав опіки грудної клітки, щербинь застряг у голові, тому в день похорону він лежав у лікарні. Малий згадував, що коли був приліт, його придавило і він не міг витягнути ноги, але «прийшов дідусь» і допоміг йому вибратися. (Дідусь помер у лютому 2023-го.)

Алла Миколаївна іде, минає сусідський будинок із вибитими вікнами та згорілим дахом. Ми з Сергієм ходимо двором, у якому доцвітають жовті хризантеми й червоні троянди. Сергій показує, де був гараж; там видно спалені автомобіль і мотоцикл. Ми знаходимо місце, куди прилетіла бомба, де були спальні Інни і Кирила.

Потім знаходимо зім'яту арматуру — собачий вольєр. Таки натрапляємо на тіло вівчарки. Як добре, що Кирило з бабусею цього не побачили.

*

Алла Миколаївна встала вдосвіта, попоралася і зустріла брата, який мав робити в неї вдома трубу для печі. Раптом почулося щось схоже на шелест, наче сильний вітер раптом зриває гілля і листя. Їй здалося, що в домі підняло дах. Потім жінку наче придавило до підлоги. Алла присіла, зі стелі сипалися дрібні шматочки тиньку. Вона одразу отямилася, встала і побігла надвір. Глянула вдалину і побачила дим з боку доччиного дому. Брат, який жив далі за домом Інни, сів у машину і поїхав, щоб перевірити, чи це не по його дому прилетіло. Натомість Алла побігла. Потім були ще два вибухи, два прильоти авіабомб. Їй здавалося, що це летить літак і викидає бомби, як у часи Другої світової:

— Я біжу по вулиці і дзвоню до Інни. Це була 10:16 — вона не бере трубку. Я дзвоню до Кирюші о 10:17 — він балака щось у трубку. Я не помню, що він казав, не помню... Я біжу, бачу, він стоїть. Я добігаю. Дивлюся: вікна з хати повилітали і даху немає. Я кажу: «О Господи». Але це сусідська хата. А тоді, як підійшла сюди ближче, — дивлюся, а тут взагалі немає нічого. Він стоїть на дорозі... Я підбігла, обійняла його. Подивилася — ніби цілий. Питаю: «Кирюша, де мама?».

В той час уже збіглися місцеві, військові, пожежники.

— Дивлюся, Сірьожка йде. Думаю, треба геть виходити, бо він буде сваритися. Я відходжу відтіля. І я вже нічого не помню. Потім ніби чую, хтось каже: «Інну найшли». Але вона вже не жива.